

Intervju: Danica Popović

Ubistvo Jovice Vukotića i Škaljarski klan

PRODAVAC MAGLE I NJEGOVE BUBAŠVABE SAČEKUŠA U ISTANBULU

BiH 7 KM; Hrvatska 33 HRK / 4,40 EUR; Makedonija 200 MKD; Crna Gora 3,50 EUR; Slovenija 4,50 EUR

cena 350 RSD

16334

9 770353 802002

VREME

broj

1654

15. septembar 2022.

SMRT ELIZABETE II

**TERET
NASLEĐA**

Prodavac magle i njegove

Predsednik nas je tokom vikenda obradovao lepim vestima: “dobili” smo milijardu dolara od Ujedinjenih Arapskih Emirata, i to po kamati koja “kao da je poklon”. Ova vest – ne da se Srbija zadužila, već da je to “obavio” predsednik – retko koga interesuje.

Uostalom, predsednik sve može sam: on deli pare iz helikoptera, on nabavlja respiratore na polucrno i pobeđuje strane agente koji bi te respiratore hteli da otmu na aerodromu, on penzionerima deli vitaminske suplemente, on naređuje ceni goriva da ide u rikverc, on dovodi investitore i plaća ih javnim novcem, on zove Sinišu Malog da vidi ima li 9 miliona u budžetu za elektroenergetsku mrežu tamo negde u Sjenici; on je bio taj koji je prodavao Telekom, pa ga nije prodao, pa se kajao, pa je posle prestao da se kaje; on je hteo da se živ pojedje što se nije setio da radimo auto-puteve na koncesiju, on kontroliše robne rezerve u kojima ima svega, ali se onda sazna da neka skladišta imaju duplo dno...

Zato je prvo pitanje za Danicu Popović, profesorku Ekonomskog fakulteta, bilo: kako inače treba da izgleda proces zaduživanja jedne države, kako to treba da se radi?

DANICA POPOVIĆ: Predsedniku države je po Ustavu to zabranjeno da radi, i on je prekršio taj Ustav po ko zna koji put, što bi verovatno bilo kažnjivo da je ovo uređena država. Mi više nismo ni poludemokratija, ovde može sve. Izlišno je pitanje kako to treba da se radi, jer taj ko bi se to pitao nikad ne bi stavio Grčića za generalnog direktora EPS-a. Vučić je proglasio samovlašće u svakom pogledu, on odlučuje i koga će da zaposli i koga će da otpusti, koliko će para da uzme i da ih baci i, biće onako kako mu se ćefne. To je današnja Srbija. Očigledno je da su te pare neophodne, ali sumnjam da je ta kamata od 3 odsto povlašćena. Referentna kamatna stopa u SAD je sada oko 2,5 odsto, što bi onda tri odsto bila povlašćena?

“VREME”: Vučić je rekao da mi sada ne možemo na tržištu da se zadužimo ni po kamati od 7,5 odsto.

To bi značilo da taj koji daje zajam smatra da dužnik skoro sigurno neće vratiti dug. Naš dug je ispod 60 odsto BDP-a tako da mislim da je ta priča jedna od onih prodavanja magli. Postoji jedna knjiga profesora Harija Frankfurta, zove se “On Bullshit”, a koja upravo o tome govori. To je način govora, prodavanje magle koje nema za cilj ni da kaže istinu, ni da laže, nego samo da uveliča onog koji govori. Sa prodavcima magle vi ni ne znate da li je tačno to što je rekao i nebitno je da li je tačno, a i kad laže – nebitno je da li laže. Zato je užasno teško razgovarati o ekonomskim temama.

Jedna od tema o kojima se svakako priča jeste inflacija – prešli smo već 13 odsto.

To je veliki problem. Pol Krugman već u dva broja “Njujork tajmsa” pravi analizu kako se smiruje inflacija u Americi i, ne samo da miruje, nego i pada – bila je preko 9 odsto, sada polako silazi na 8. To pokazuje da će ta Amerika koju kunemo da je prouzročila naših inflacija, do kraja godine završiti na 4-5 odsto, a mi ćemo kao njihovi “nevin” saučesnici doći na 20-ak odsto.

Mislite da će toliko da ode?

Vučić je pre dva meseca rekao da će inflacija ove godine biti 20 odsto i u tom trenutku su svi oni koji donose finansijske odluke uračunali to. A tržište ne gleda tu maglu koju on prodaje, nego računa da će biti toliko. Mislim da ne može da bude ispod toga i nadam se da grešim.

Gde nam je onda izlaz iz tolike inflacije?

Nama je prvi problem guvernerka Narodne banke koja sa tim poslom nikad nije imala bliske i uspešne kontakte, a sve ove godine njoj je bilo mirno more. Svaki kapetan će dovesti brod u luku ako ima mirno more, ali dobar ili iole kvalifikovan kapetan će se pokazati tek kada počne oluja. Ono što je sada moralo da se uradi bi zahtevalo ne samo njeno znanje – jer, nije ona jedina u NBS, pa da kažemo da od nje sve zavisi – nego od toga koliko sme da primeni bilo koju od potrebnih mera. Prva i osnovna jeste da počne odlučan rast kamatne stope – mnogo veći nego što je sad i mnogo pre nego što je

“Mi sve više počinjemo da ličimo na Rusiju, osim što nemamo naftu – to nam je hendikep. U ovoj zemlji niko ne sme da pisne, niko ne sme da donese odluku, i onda zavisite od nekih državnih firmi u kojima sede arhinesposobnjakovići. To je očigledna poruka: ja ću reći ko će biti direktor. Sad može da dođe Godzila da bude direktor u EPS-u, neće mnogo veliku razliku napraviti u odnosu na prethodnog direktora”

NBS to počela. Drugo, mora se prekinuti sa ovim deviznim kursom. Vi ste imali evro za 117 dinara pre šest godina, a za to vreme su cene u ovoj zemlji porasle 30 odsto, to će reći da je nama u Srbiji evro depresirao 30 odsto. To znači da nijedan izvoznik ne želi da izvozi iz Srbije – zašto bi, kada svaki put kad izveze dobija manju količinu novca, a sve što treba da kupi za dinare biće mu sve skuplje. Takva politika nije pametna, nije dobra i nije okrenuta privrednom rastu, niti bilo kome ko bi u ovoj zemlji mogao da donosi odluke i vuče privredni razvoj. Ko onda preostaje? Ostaje EPS, koji je izvezio struju, pa su ga upropastili. Ostaju Srbijagas i druge državne kompanije od kojih ćemo početi da zavisimo. Mi sve više počinjemo da ličimo na Rusiju, osim što nemamo naftu – to nam je hendikep. U ovoj zemlji niko ne sme da pisne, niko ne sme da donese odluku i onda zavisite od nekih državnih

e bubašvabe

Fotografije: Zoran Lončarević

firmi u kojima sede arhinesposobnjakovići. To je očigledna poruka: ja ću reći ko će biti direktor. Sad može da dođe Godzila da bude direktor u EPS-u, neće mnogo veliku razliku napraviti u odnosu na prethodnog direktora.

Da li je to šteta tog volutarizma? I da li je samo EPS u pitanju?

Da je samo EPS ili da je samo privreda, nekako bismo preživeli. Ali, ono što se desilo pre mesec dana pokazuje da ni Ustavni sud više ne postoji – Siniša Mali je dobio blagoslov za svoj plagijat. Čula sam da će dati zahtev Univerzitetu da mu vrata doktorat. I to sve bez ijedne reči – nismo ga čuli u javnosti da on na neki način odbrani svoj doktorat. Meni se dogodilo da su me optužili lažno za plagijat, pa niste mogli da mirujete od mene, tražila sam od svakoga da se pojavi, da donese dokaz, pa ako bilo ko uspe, ja ću se povući. Ali, niko se nije pojavio, jer su miševi.

Da li ste videli šta se na kraju desilo sa tim tada studentom koji vas je optužio za plagijat? Postao je direktor Gradskog stambenog preduzeća i poverenik za omladinu beogradskog odbora SNS-a.

Blago omladini SNS-a. Ja o toj osobi ne razmišljam, zato što postoji postoje dva osnovna pravila u životu intelektualca, koje sam davno usvojila. Jedno je da moraš da proveriš to što govoriš. To što se tebi nešto sviđa nije dovoljno da to bude istina. Drugo je etičko načelo – mržnja je bolest. Ali, vratimo se na plagijat Siniše Malog. To su sve Vučićeve bubašvabe. Ko će biti u novoj vladi? Nije ni bitno ko će, biće neke bubašvabe. Zašto ih tako zovem? Zato što kad se upali svetlo, one nestanu. Vi već deset godina ne znate ništa o tome šta bilo koji ministar misli o bilo kojoj meri iz svog resora. I kad treba nešto reći iz tog resora, to će On

reći, zato što je on gospodar bubašvaba, a njih čuva i ne da ih. Mogu da gaze na naplatim rampama koga hoće, mogu da se drogiraju pa da im psi nanjuše drogu, ali njih Vučić ne da, a oni znaju da su bubašvabe i tako se i ponašaju.

Da se vratimo na privredu... Koliko nas koštaju takva politika i takav sistem u kome jedan čovek odlučuje da će sutra dati novac mladima, penzionerima, svima, a da to nema ekonomsku osnovu?

Narod jako dobro zna da je on prodavac magle. Da ih pitate pola sata nakon njegovog govora šta je Vučić rekao ne bi znali da ponove, osim nekoliko stvari: kad će povećanje plata i kad će povećanje penzija. Tu se on drži činjenica i tu ne prodaje maglu. Tu tačno kaže i u najvećem broju slučajeva ispuni obećanje. On je sve te pare iz helikoptera davao iz našeg džepa i zaduživao se i na to je sticao političke poene. A to, kada će dati novac, to pitanje verovatno on rešava sam sa sobom. Svedoci smo da je rekao da će biti 5000 evra po novorođenom detetu, pa je sutradan prebacio na 3000 evra. Očigledno da mu je nakon tog njegovog govora Siniša Mali rekao nešto poput "šefe, mnogo je, smanjite". Tako da ne mogu da kažem da ne postoje neke korekcije, neki fidbek iz vlade, ali toliko mali i toliko besmislen da ne možemo daleko da doguramo. A ovo vaše stalno pitanje koliko će to da nas košta... Koštaće nas novih 50.000 mladih koji će svake godine da odlaze iz Srbije. Pa kad pomnožite koliko su oni mogli da zarade, koliko su mogli izvoza da naprave, koliko su mogli da od Srbije naprave neko bolje mesto, e, toliko će to da nas košta. Koliko košta finansijski, to je manje važno, taj novac je nadoknativ. Za sada, srećom, još uvek važi onaj uticaj kojeg je na Vučića izvršila Angela Merkel pre sedam, osam godina, kada mu je zabranila da se dalje zadužuje i naredila da smanji penzije. Tada je Angeli Merkel bilo već dosta Grčke i toga da rade šta hoće, a da onda danski ili litvanski penzioneri plaćaju grčkim penzionerima visoke penzije. Tada je Vučić dobio lekcije i od Šojblea i od Angele Merkel, i dugo se držao toga. »

■ Vi već deset godina ne znate ništa o tome šta bilo koji ministar misli o bilo kojoj meri iz svog resora. I kad treba nešto reći iz tog resora, to će On reći, zato što je on gospodar bubašvaba, a njih čuva i ne da ih

Deluje da je u poslednje dve godine odustao od tog pristupa.

Jeste, okrene se, ali se brzo i vrati, i čini mi se da ga te lekcije još uvek sputavaju u onome što bi on mogao da uradi.

Najavljuje se novi sporazum sa MMF-om. Setimo se da pre dve godine Srbija nije htela da uzme pare od MMF-a, pa se onda zadužila za dve milijarde sa kamatom preko tri odsto. Šta će sporazum značiti za Srbiju?

To će značiti da mi više nemamo od koga da uzmemo pare. Mi bismo ranije uzeli od Rusa ili Kineza, ali sad ne možemo zbog rata, ili to nije toliko popularno.

Šta će MMF tražiti od nas?

Oni će tražiti da zatvorimo račun sa fiskalnim deficitom od 3 ili 4 odsto. Pošto ćemo mi očigledno imati višestruko veći deficit, to će biti ogroman problem. Tada će morati ozbiljnije finansijske korekcije da se prave. U prvom krugu sigurno neće stradati penzije i plate, ali u drugom krugu hoće, tako što će biti zabranjeno njihovo povećanje, a njih će pojesti inflacija.

Kad smo kod inflacije, deluje da su monetarna i fiskalna politika u raskoraku – NBS diže referentnu

kamatnu stopu, smanjuje pritisak, a Vučić deli pare penzionerima, mladima, diže penzije i plate... Kuda vodi takva politika?

U Vučićevu Srbiju. Ja bih se začudila da ikad postane drugačije, dok mu neko ne naredi kao Merkelova onomad. Dokaz za tu moju tvrdnju da je, sve što je dobro urađeno od reformi, došlo iz inostranstva, jeste činjenica da ništa drugo nije urađeno. Nikakva departizacija ili sređivanje javnih preduzeća. I mislim da on i ne može da vodi ovu zemlju na drugi način. Šta on drugo da ponudi biračkom telu? Za Vučića glasaju oni koji dobijaju neke beneficije ili oni koji dobijaju pravo da maltretiraju ljude ispod sebe, kad stanu šefovi raznih javnih preduzeća ili firmi na lokalnu, što možemo da vidimo na primeru devojčice koja je izgubila mesto u vrtiću u Pećincima. To on nudi svom biračkom telu, i on to mora da finansira, mora da ih plaća. Ili će ih plaćati radnim mestima, ili će penzionerima što više povećavati penzije, a to košta.

A dokle može tako?

To može dok ne dođete do 80 odsto duga u BDP-u. Posle toga će MMF da pusti glasnu sirenu i posle toga neće moći da se zadužimo, što će značiti

da je Srbija dan pred bankrotom. Dotle može. Kada će do toga doći? Ako se nastavi ovim tempom, može da dođe i za godinu dana.

Prvi put od 2014. godine nama deficit platnog bilansa nije pokriven stranim investicijama, nego je manji.

To je strašan problem. Strane direktne investicije su jedan od naših najvećih strateških ekonomskih instrumenata. Teorijski gledano, one daju izlaz na strana tržišta i donose tehnologiju, a donose i menadžment. Naša je tragedija što strani investitori donose toliko primitivnu tehnologiju, da mi tu nemamo neki tehnički progres, ali jednu veoma važnu stvar imamo, koja je osnova naše monetarne stabilnosti, a to je priliv deviza svake godine koji drži taj kurs evra na 117 dinara. Tog trenutka kad strane investicije nestanu, zaboravite na kurs od 117 dinara za evro i to je onda ogroman problem za državu, koju danas 30 odsto koštaju manje devizne obaveze nego što su je koštale pre tri godine. To je najveći problem, a on nas opet dovodi do najvećeg rizika van ekonomije, a to je Nemačka, koja će politički da insistira da uvedemo sankcije Rusiji, verovatno da priznamo Kosovo – sve sa tog njihovog spiska. I ako tu ne budemo poslušni, neće biti tih investicija, jer nemački privrednici su jako vezani za državu, pažljivo slušaju i poštuju instrukcije svoje države. Ako se to desi, onda smo u ogromnom problemu.

Uglavnom se privreda žali da kurs dinara pogoduje uvoznicima.

Međutim, ako dinar počne da pada u odnosu na evro, onda svima rastu rate kredita u dinarima, u kojima na kraju dana svi plaćamo.

Slažem se. Ali, zamislite da ste vi predsednik države. Šta je vama cilj? Cilj vam je privredni rast, da zemlja napreduje. Ako zemlja napreduje, ljudi će se bolje lečiti, penzioneri će imati više novca, obrazovanje će biti bolje. Kada gledate iz tog fokusa, odmah shvatite da to neko mora da zaradi, da bi bilo tog privrednog rasta. Da li uvoznici dovode do privrednog rasta? Ne. Da li penzioneri dovode do privrednog rasta? Ne. Kad pogledate, oni kojima odgovara da kurs bude fiksna, to su potrošači, to su oni koji ne zarađuju. ¶

RADMILO MARKOVIĆ